

S. Sayısı : 254

Yüksek mühendis ve teknik okulları mezunlarının mecburî hizmetlerine dair kanun lâiyhası ve Nafia ve Adliye encümenleri mazbataları (1/1042)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/2018

12 - V - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Yüksek mühendis ve teknik okulları mezunlarının mecburî hizmetleri hakkında Nafia vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 5 - V - 1938 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

C. Bayar

Yüksek Mühendis ve Teknik okulları mezunlarının mecburî hizmetleri hakkındaki kanuna dair esbabı mucibe lâiyhası

İcra faaliyetleri arasında memleketin günden güne inkişaf ve vüsat arzeden Bayındırlık işlerini uhdei mesuliyetine alan Nafia vekâleti bu vazifesini her sene muntazaman mütezayid fedakârlıklar ihtiyarile tekenmüle doğru sevk ettiği yüksek Mühendis mektebile, Nafia Fen mektebi ve Teknik okulundan yetiştirdiği Yüksek Mühendis, ve fen memurlarile temin etmek ıstırarındadır.

Bu fen müntesiplerine verilen maaşlar (2443) sayılı kanuna bağlı 1 ve 2 numaralı cetvellerde yazılıdır. Ücretler ise kıdemli mühendis ve fen memurlarına halen verilmekte olan ücretler esas tutularak mezuniyet senelerine göre bir nisbet dahilinde verilmektedir.

Filhakika bilhassa Yüksek Mühendis mektebinin tahsil müddetinin diğer yüksek mekteblere nazaran daha uzun olmasına mukabil buradan mezun olanlara verilen maaş tahsil müddeti daha kısa olan yüksek mekteb mezunlarile bir derecede olmak itibarile azdır. Ancak teşkilât kanunlarının Devlet teşkilâtında yüksek mekteb mezunları arasında bir ikilik çıkarmamak yeknasaklığı muhafaza ve maaşatın tevhid ve teadülü hakkındaki kanunun umumî hükümlerinin tatbikındaki mutlak zaruretlere binaen fen müntesiblerinin maaş derecelerini yükseltmeği muvafık bulmamıştı.

Fen erbabının azlığı ve umran faaliyetinin gittikçe artması dışarda daha müsaid vaziyet bulunan fen erbabının Nafia elinden çıkmasını ıstılam etmekte ve bu hal gittikçe çoğalan Nafia vekâleti faaliyetini sekteye değilse bile tahdide uğratmakta bulunmuştur.

Arz ve talep kaidesinin bir tecellisi olan bu med ve cezir hareketinin önüne tahsil masraflarının tazmini gibi bir müeyyide ile artık geçilmek imkânı kalmadığını görmekteyiz.

Tahsil hayatına girerken mecburî hizmet taahhüdünde bulunan fen erbabının tahsillerini bitirdikten sonra muvakkat bir zaman için bu taahhüdünde bulunmuş mecburî hizmetlere katılmaları ve şahsî menfaatlarını âmme menfaatlarından sonra geleceğini ve yurdun işlerini mutlaka yürütmek icabettiğini takdir etmelerini bekledik.

Memleket işlerinin her sahasında meşhud olan terakki hamleleriyle ahenkli olarak yürümek mecburiyetinde bulunan Nafia vekâletinin bu esaslardan mülhem olarak çizdiği faaliyet programını sürekli ve arızasız yürütmek ve buna mâni olmaççengelleri ortadan kaldırmak maksadile mecburî

hizmetlerini yapmayanlardan okuma masraflarının iki mislinin alınmasına ve taahhüdlerini ifa etmeyenleri istihdam edecekler hakkında bir takım hükümler konulmasına duyduğumuz mecburiyet bu kanunu arz ve teklife âmil olmuştur .

Nafia encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Nafia Encümeni

Esas No. 1/1042

Karar No. 16

25 - V - 1938

Yüksek Reisliğe

Yüksek mühendis ve teknik okulları mezunlarının mecburî hizmetleri hakkında Nafia vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 5 - V - 1938 tarihli içtimarında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibe mazbatasile birlikte Nafia vekili Bay Ali Çetinkaya encümende hazır olduğu halde tedkik ve müzakere olundu.

Esbabı mucibeye ve alman izahata nazaran Nafia vekâleti üstüne aldığı vazifeleri yaparken elinde bulunan mühendis ve fen memurlarının hizmetlerinden emin ve müstekar şekilde istifade etmek mecburiyetindedir. Halbuki bir kısım şirket ve müteahhidler Nafianın bir program dahilinde yetiştirdiği fen erbabına daha fazla ücret ve menfaat temin etmek suretile bunları almakta ve bu vaziyet karşısında vekâletin üstüne aldığı hizmetler az çok sectedar olmaktadır. Nafia vekâletinin çizdiği faaliyet programının sürekli ve arı-

zasız yürüyebilmesi ve buna mâni olan engelleri ortadan kaldırması gayesini hedef tutan kanun lâyihası Encümenimizce de esas itibarile kabul edilmiş ve yapılan bazı tadilatla Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Nafia E. Reisi

Erzincan

A. S. İltter

Afyon K.

M. Gönenç

Elâzığ

F. Z. Çiyiltepe

İçel

F. Muflu

Kars

B. Öngören

Samsun

Dr. A. Sirel

M. M.

Kayseri

A. H. Kalaç

Afyon K.

C. Akçın

Eskişehir

A. Özdemir

İzmir

S. Epikmen

Kastamonu

S. Erkman

Tokad

Gl. S. Üke

Kâtib

Manisa

O. Erçin

Ankara

E. Demirel

Eskişehir

O. Işın

İsparta

H. Özdamar

Niğde

H. Mengi

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 1/1042

Karar No. 39

9 - VI - 1938

Yüksek Reisliğe

Yüksek Mühendis ve Teknik okulları mezunlarının mecburî hizmetleri hakkında Nafia Vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 5 - V - 1938 tarihli içtimarında kabul olunarak Yüksek Meclise arzı kararlaştırılmış olan kanun lâyihası encümenimize de havale buyurulmuş olmakla Nafia vekili hazır olduğu halde tedkik ve

mütalea olundu:

Gerek Hükümet esbabı mucibesinde, gerek Nafia encümeni mazbatasında serdolanın sebeblere ve alman izahata nazaran teklif esas itibarile kabule şayan görülmüş ve Nafia encümeninin kabul ettiği şekil müzakereye esas ittihaz edilmiştir.

Bu kanunun neşri tarihine kadar mecburî hiz-

metlerini ifa etmediklerinden dolayı haklarında takibat yapılanların, Nafia vekâletince kendilerine yapılacak tebliğat tarihinden itibaren en çok üç ay içinde kendilerinden istenilen parayı tamamen ödemedikleri takdirde haklarında bu kanun hükümlerinin tatbik olunacağına dair olan 9 ncu madde hükmünün muvakkat mahiyette olduğu ve kanunun neşri tarihinden evvel haklarında dava açılmış olub da işleri mahkemelere intikal etmiş olanların da eski hükümlere tâbi tutulması esas kabul edilmiştir. Bu suretle 9 ncu madde bu esas dairesinde ve muvakkat madde olarak değiştirilmiştir,

Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ad. E. Reisi	Bu M. M.	Kâtib
Çorum	Erzurum	Erzurum
Münir Çağul	Fuad Sirmen	
Bursa	Kayseri	Balıkesir
S. F. Talay	R. Özsoy	Osman Niyazi Burcu
Kayseri	Kastamonu	Koceli
H. F. Perker	Dr. Şükrü Şenozan	Salâh Yargı
Bursa	Kocaeli	Denizli
Atıf Akgüç	Yusuf Akça	N. A. Küçük
Antalya	Urfa	Antalya
Numan Aksoy	F. Kökbudak	T. N. Arıcan

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Yüksek mühendis ve teknik okulları mezunlarının mecburî hizmetlerine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet hesabına olmak üzere :

- a - Yüksek mühendis okununda tahsillerini bitirenler sekiz sene,
- b - Teknik okulunda tahsillerini bitirenler beş sene,
- c - Ecnebi memleketlerde Nafia vekâleti hesabına tahsillerini veya stajlarını bitirenler tahsil veya staj müddetlerinin iki misli, müddetle meslek ve ihtisasları dahilinde Nafia vekâleti teşkilâtında veya Nafia vekâletinin muvafakatile diğer devair ve müessesatla belediyelerde hizmete mecburdurlar.

MADDE 2 — Vekâletin muvafakatile, Nafia teşkilâtı haricinde diğer dairelerle müesseseler ve belediyelerde çalışan yüksek mühendis, mühendis ve fen memurlarına mecburî hizmetlerini yaptıkları müddetçe Nafia vekâletindeki usul dairesinde verilen maaş ve ücretlerden fazla verilemez.

MADDE 3 — Yukarıki maddeye göre mecburî hizmete tâbi olanlar mektebden çıktıkları tarihten itibaren ve o sene askere gidenler terhislerini müteakib en çok (iki) ay içinde hizmete tayinleri için bizzat Nafia vekâletine müracaata mecburdurlar.

Bu suretle müracaat vukuunda kadroda açık bir memuriyet bulunmasa bile bunların kanunen tayin edilebilecekleri memuriyete mahsus maaş ve emsali hâsılı kendilerine ücret olarak verilmek şartile meslek ve ihtisasları dahilindeki vazifelerde stajiyer olarak istihdam edilirler. Bu gibilerin ilk açılacak memuriyetlere tayinleri mecburidir. Stajiyerlikte geçirecekleri müddet namzedlik müddetine ve mecburî hizmetlerine mahsub edilir. Ancak bunların askerlikte geçirecekleri müddetler mecburî hizmete mahsub edilmez.

MADDE 4 — Hizmet almamak için müracaat etmeyenlerle mecburî hizmet müddetlerini bitirmeden evvel vazifeden ayrılanlar, yüksek mühendis veya teknik okullarındaki tahsillerinin beher senesi için o sene ücretli talebeden alınan mebalığın ve ecnebi memleketlerindeki

NAFIA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Yüksek mühendis ve teknik okulları mezunlarının mecburî hizmetlerine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet hesabına olmak üzere :

- A - Yüksek mühendis okununda tahsillerini bitirenler sekiz sene,
- B - Teknik okulunda tahsillerini bitirenler altı sene,
- C - Ecnebi memleketlerde Nafia vekâleti hesabına tahsillerini veya stajlarını bitirenler mecburî hizmetleri müddetlerinin iki misli, müddetle meslek ve ihtisasları dahilinde Nafia vekâleti teşkilâtında veya Nafia vekâletinin muvafakatile diğer devair ve müessesatla belediyelerde hizmete mecburdurlar.

MADDE 2 — Hükûmün 2 nci maddesi aynen

MADDE 3 — Hükûmetin 3 ncü maddesi aynen

MADDE 4 — Hükûmetin 4 ncü maddesi aynen

ADLIYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Yüksek Mühendis ve Teknik okulları mezunlarının mecburî hizmetlerine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Devlet hesabına olmak üzere:

A) Yüksek Mühendis okulunda tahsillerini bitirenler sekiz sene,

B) Teknik okulunda tahsillerini bitirenler altı sene.

C) Ecnebi memleketlerde Nafia vekâleti hesabına tahsillerini veya stajlarını bitirenler mecburî hizmetleri varsa buna ilâve edilmek üzere tahsil veya staj müddetlerinin iki misli, müddetle meslek ve ihtisasları dahilinde Nafia vekâleti teşkilâtında veya Nafia vekâletinin muvafakatile diğer devair ve müessesatla belediye-lerde hizmete mecburdurlar.

MADDE 2 — Mükûmetin 2 nci maddesi aynen.

MADDE 3 — Yukarıki maddeye göre mecburî hizmete tâbi olanlar mektebten çıktıkları tarihten itibaren ve o sene askere gidenler terhislerini müteakib en çok (iki) ay içinde hizmete tayinleri için Nafia vekâletine müracaata mecburdurlar. Bu suretle müracaat vukuunda kadroda açık bir memuriyet bulunmasa bile bunların kanunen tayin edilebilecekleri memuriyete mahsus (maaş ve emsali hâsılı kendilerine ücret olarak verilmek şartile) meslek ve ihtisasları dahilindeki vazifelerde stajiyer olarak istihdam edilirler. Bu gibilerin ilk açılacak memuriyetlere tayinleri mecburidir. Stajiyerlikte geçirecekleri müddet namzetlik müddetine ve mecburî hizmetlerine mahsub edilir. Ancak bunların askerlikte geçirecekleri müddetler mecburî hizmete mahsub edilmez.

MADDE 4 — Hükûmetin 4 ncü maddesi aynen

Hü.

Na. E.

tahsillerinin beher senesi için de kendilerine sarfedilen mebalığın iki mislini defaten ödemekle mükelleftirler. Bu tazminatın hesabında hizmet edilmiş olan seneler nazara alınmaz.

MADDE 5 — Bu kanuna göre mecburi hizmete tâbi olanlara; bu hizmetlerini bitirmeden veya bu hizmetten imtihanları takdirinde 4 ncü maddede yazılı tazminatı ödemedenden evvel diploma veya ruhsatnameleri verilmeyib Nafia vekâletindeki sicil dosyalarında saklanır.

MADDE 6 — Yukarıki madde hükmüne göre diploma veya ruhsatnameyi hâmil olmadıkları halde sanatlarını yapanlar, numaralı kanunun 8 nci maddesine göre cezalandırılmakla beraber bunları istihdam eden hakiki veya hükmi şahıs ve müesseseler dahi 4 ncü maddede yazılı tazminatı bir misil fazlasile kendi üzerlerine almış olurlar.

MADDE 7 — Birinci maddede yazılı okul veya müesseselerde Devlet hesabına tahsil veya stajda iken sıhhi sebeplerden başka her hangi bir sebeble tahsil veya stajlarını terk edenler veya tahsil ve stajlarına nihayet verilenler, ve yahud inzibatî sebepler dolayısıyla Devlet hesabına okumak hakkından mahrum edilenler, Devletin kendileri için yaptığı masraflara mukabil olmak üzere (4) ncü maddede yazılı esaslara göre tahakkuk ettirilecek tazminatı ödemiye mecburdurlar.

Kendi hesaplarına tahsil etmekte iken Devlet hesabına geçerek tahsile devam edenler Devlet hesabına geçirdikleri her tahsil senesine mukabil iki sene mecburî hizmete tâbidir. Bu suretle yapılacak mecburî hizmet müddeti sekiz seneyi geçemez.

Nafia vekâletine bağlı mekteplerde Nafia hesabına parasız tahsil görmekte iken ecnebi memleketlerde Nafiadan gayri teşkilât veya kendi hesaplarına tahsile devam etmek isteyenler bu mekteplerde parasız yaptıkları her tahsil senesi için iki sene hizmet edeceklerini müteselsil kefilli bir teahhüdname ile teahhüd ettikleri takdirde tazminat borçları Nafia vekâletince tecil edilebilir.

MADDE 8 — Devlet hesabına yüksek mühendis veya teknik okullarında tahsilini ikmal

MADDE 5 — Hükûmetin 5 nci maddesi aynen

MADDE 6 — Hükûmetin 6 ncı maddesi aynen

MADDE 7 — Hükûmetin 7 nci maddesi aynen

MADDE 8 — Devlet hesabına yüksek mühendis veya teknik okullarında tahsilini ik-

Ad. E.

MADDE 5 — Hükümetin 5 nci maddesi aynen

MADDE 6 — Hükümetin 6 ncı maddesi aynen

MADDE 7 — Birinci maddede yazılı okul ve müesseselerde Devlet hesabına tahsil veya stajda iken sıhhi sebeplerden başka her hangi bir sebeble tahsil ve stajlarını terkedenler veya tahsil ve stajlarına vekâletçe nihayet verilenler, veyahud inzibatî sebepler dolayısıyla Devlet hesabına okumak hakkından mahrum edilenler, Devletin kendileri için yaptığı masraflara mukabil olmak üzere (dört) ncü maddede yazılı esaslara göre tahakkuk ettirilecek tazminatı ödemeğe mecburdurlar.

Kendi hesaplarına tahsil etmekte iken Devlet hesabına geçerek tahsile devam edenler Devlet hesabına geçirdikleri her tahsil senesine mukabil iki sene mecburî hizmete tâbidir. Bu suretle yapılacak mecburî hizmet müddeti sekiz seneyi geçemez.

Nafia vekâletine bağlı mekteplerde Nafia hesabına parasız tahsil görmekte iken ecnebi memleketlerde Nafiadan gayri teşkilât veya kendi hesaplarına tahsile devam etmek isteyenler bu mekteplerde parasız yattıkları her tahsil senesi için iki sene hizmet edeceklerini müteselsil kefilli bir taahhüdname ile taahhüd ettikleri takdirde tazminat borçları Nafia vekâletince tecil edilebilir.

MADDE 8 — Devlet hesabına yüksek mühendis veya teknik okullarında tahsilini ikmal

Hü.

ettikten sonra kendi hesabına tahsil için ecnebi memleketlere gitmek isteyenler, Devlet hesabına tahsilde buldukları müddete aid tazminatı (3) ncü madde hükümlerine göre tediye etmek veya yurdlarına avdetlerinde aynı müddete aid mecburî hizmetlerini yapacaklarını müteselsil kefaleti havi bir taahhüdname ile taahhüd etmek şartile hizmeti terkedebilirler.

MADDE 9 — Bu kanunun neşri tarihine kadar mecburî hizmetlerini ifa etmediklerinden dolayı haklarında takibat yapılanlar, Nafia vekâletince kendilerine yapılacak tebligat tarihinden itibaren en çok üç ay içinde Nafia vekâletince kendilerinden istenilen parayı tamamen ödemedikleri takdirde haklarında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

MADDE 10 — Bu kanun neşri tarihinden muhtemeldir.

MADDE 11 — Bu kanunun icrasına Adliye, Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.

5 - V - 1938

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
C. Bayar	Ş. Saracoğlu	K. Üzalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	Ş. Kesebir
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Rana Tarhan	F. Kurdoğlu

Na. E.

mal ettikten sonra kendi hesabına tahsil için ecnebi memleketlere gitmek isteyenler, Devlet hesabına tahsilde buldukları müddete aid tazminatı (3) ncü madde hükümlerine göre tediye etmek veya yurdlarına avdetlerinde aynı müddete aid mecburî hizmetlerini yapacaklarını müteselsil kefaleti havi bir taahhüdname ile taahhüd etmek şartile gidebilirler.

MADDE 9 — Hükûmetin 9 ncu maddesi aynen

MADDE 10 — Hükûmetin 10 ncu maddesi aynen

MADDE 11 — Hükûmetin 11 nci maddesi aynen

Ad. E.

ettikten sonra kendi hesabına tahsil için ecnebi memleketlere gitmek isteyenler Devlet hesabına tahsilde buldukları müddete aid tazminatı üçüncü madde hükmüne göre tediye etmek veya yurdlarına avdetlerinde aynı müddete aid mecburî hizmetlerini yapacaklarını müteselsil kefaleti havi bir taahhüdname ile taahhüd etmek şartile hizmeti terkedebilir.

MUVAKKAT MADDE — A) Mecburî hizmetini yapmak için müracaat veya bu husustaki davete icabet etmemiş, yahud vekâletçe istenilen tazminatı vermemiş, yahud ikametgâhları meçhul kalmış olanlar, mükellefiyetlerini ifa için vekâletçe gazetelerle yapılacak ilândan itibaren üç ay içinde müracaat ederek taahhüdlarini ifa etmezlerse bu kanun hükümlerine göre takib edilirler. Kanunun neşri tarihinde mahkemelerde rüyet edilmekte olan bu kabil davalar eski hükümlere tâbi olur.

MADDE 9 — Hükûmetin 10 ncu maddesi aynen

MADDE 11 — Hükûmetin 11 nci maddesi aynen